

УДК811.161.2'282-112(477.85.87)

СТАРОУКРАЇНСЬКІ НАЗВИ ЛІСУ У ПАМ'ЯТКАХ XVI–XVII СТОЛІТЬ

Олена Слободзяник

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
кафедра українського прикладного мовознавства,
вул. Університетська, 1/233, 79602, Львів, Україна,
тел.: (032) 239 43 55*

Проаналізовано виокремлений лексико-семантичний ряд назв лісу за породою дерев, словотворчі засоби, завдяки яким досліджувані апелювали набули власного звучання, представлено лексичні паралелі в говірках сучасної української мови.

Ключові слова: староукраїнська мова, українські писемні пам'ятки, географічні апелювали, діалектне слово.

Постійне зацікавлення семантикою географічних апелювали в слов'янському та українському мовознавстві зумовлене передусім здатністю таких назв “консервувати” в собі цілісну лінгвістично-географічну історію будь-якої території чи краю [дет. див.: 2; 3; 4; 6; 7; 8]. Із-поміж досліджуваних староукраїнських найменувань природного ландшафту численну лексико-семантичну підгрупу становлять назви лісу, який “за різноманітністю будови, силою діяння на навколишню природу є найскладнішим і найпотужнішим рослинним угрупованням” [1, с. 273].

Лісові масиви були обов'язковим елементом матеріальної та духовної культури слов'янських народів, зокрема українського. У княжу добу та й у наступні періоди розвитку Української держави значення лісу полягало головню в тому, що “він давав, крім опалу, засоби поживи для населення і перші продукти для міжнародної торгівлі (мед, віск, хутра), він мав також велике стратегічне значення і був охоронним запіллям перед наскоками кочовиків. [...] З лісом був пов'язаний початок лісової промисловости, що від кінця XV в. в'язала Україну з ринками Західної Європи” [5, с. 1326–1327].

Для ЛСП “назви лісу” характерна розгалужена внутрішня диференціація, адже в її межах можна виокремити такі лексико-семантичні ряди (далі ЛСП) назв лісу відповідно до сучасної наукової класифікації [2, с. 273]: а) за породою дерев; б) за розташуванням у конкретних географічних зонах та поясах; в) за зовнішніми характеристиками (вік дерев, густина тощо); г) за структурою; г) за сферою використання і призначенням та ін.

Об'єктом пропонованого дослідження є ЛСП “назви лісу за породою дерев”, представлений у пам'ятках української мови XVI–XVII ст. численними найменуваннями, із-поміж них найбільш уживані такі: **березнякъ, боръ // буръ, боракъ, борочакъ, буковина, дѣброва // добрава // дуброва, дубина, дубинка, дубникъ // дубнякъ, соснина, сосновець**. Ці назви загалом стосуються поширених із давніх-давен порід лісу на українських землях: сосновий ліс (Київське Полісся), смерековий ліс (Карпати), буковий ліс (Закарпаття), грабова дїброва (Східне

Полісся), березовий гай (Київщина), дубовий ліс (Східне Поділля) [5, с. 1327]. Проте такий поділ до певної міри умовний, адже часто в пам'ятках ділового стилю трапляються фрагменти, які засвідчують багатство лісових угідь, що розташовані у якомусь одному регіоні України і до того ж належать одному землевласникові, наприклад: **именя мои дѣдичныѣ зъ садами, дубровами, запустами, з борами, з гаями, з ловами, з лѣсами и з хворостами заросльми, з реками, з гоны бобровими, з речками, с криницами, з болотами, ставами продаю** [1599 ДБВ 728–729].

Опрацьовані матеріали Картотеки “Словника української мови XVI – першої половини XVII ст.” (далі – КСУМ¹⁶⁻¹⁷), а також інші рукописні джерела того періоду свідчать про високу частотність використання поданих вище назв різновидів лісу.

Березнякъ. Праслов'янське за походженням слово **березнякъ** ‘березник, березовий гай’ має давню історію функціонування [Срезневский : I, 70; СУМ¹⁴⁻¹⁵ : I, 93].

Пам'ятки української мови XVI–XVII ст. спорадично фіксують слово **березнякъ** зі значенням ‘березняк, березник’: **а ижъ ночь быга тѣмная, тѣды мѣнованнькѣ Яцько и Давыдъ Каленскиѣ з помѣненъми сънами своими, яко то в ночи, а илѣ в березняку, до пуци поутѣкали и тамъ се покрыли** [Овруч, 1629 КСУМ¹⁶⁻¹⁷]; **сторона позовная противку праву посполитому... зоставъшы умы(с)лне на то(т) актъ люде(и) по(д) ѡсмъсотъ служалы(х) и некот оры(х) по бере(з)някахъ недалеко копо Кръвькъ Ѱзе(р) пре(з) слугъ... локованькъ и postanовенькъ, хот ячи... тую свою прот ест ацию неслушную заносит и** [Ісаїки, 1643 КСУМ¹⁶⁻¹⁷]. Тотожним йому за значенням є збірний іменник **березье: усихъ сумою копцовъ сѣмъдеся(т) усипано єсть, межи кот орыми копцами по дѣревью, дубью и березью грани** [Київ, 1600 КСУМ¹⁶⁻¹⁷]; **а тою долиною униз речьки Сваричовки, где на конец горбу, в березье пятъи копецъ усыпанъ** [1601 ДБВ 778].

Синонімічний ряд на позначення березового лісу доповнює слово **березина: запусты островетцькиѣ спустошили, дубину и березину высекли и до себе повозили** [Володимир, 1649 КСУМ¹⁶⁻¹⁷]. Пор.: у старобілоруських писемних джерелах слово **березина** номінувало поодиноке дерево і лише у формі множини – березовий ліс [ГСБМ : I, 279], а також у парі з іншими іменниками-конкретизаторами – **березинъ часча** ‘густий березовий ліс’ та **березинъ гай** ‘березовий ліс’ [там само].

Спосіб номінувати лісовий масив за допомогою одниничної назви дерева (у формі множини) був характерний і для української мови досліджуваного періоду: **мы... вые(ж)дчали есмо на то(т) кгру(нт)... и та(м) же границъ рѣбежи в дубыи в со(с)на(х) и в береза(х) ѡчинили** [Київ, 1578 КСУМ¹⁶⁻¹⁷].

Прикметникова форма **березовый** також наявна у номінуванні березових лісів за умови наявності відповідних стрижневих лексем, зокрема, традиційного іменника **гай: пово(д)... ѡ(т) тоє могилы просто провади(л) по(д)ле гаю березового** [Київщина, 1600 КСУМ¹⁶⁻¹⁷]. Такі складені найменування збереглися в українських діалектах, зокрема на території Карпат, наприклад: *березова хаща* ‘березовий ліс’, *букова хаща* ‘буковий ліс’, *мішана хаща* ‘мішаний ліс’ [СКТГ : 205].

Назва **березнякъ** закріпилася в сучасній українській літературній мові і номінує березовий гай, ліс [Грінченко: I, 51–52; СУМ: I, 160]. Відома вона у різних фонетико-словотвірних варіантах в українських говірках: *березнек* ‘березовий гай, ліс’ [ГГ: 23],

березняк / беризняк 'тс.', *березисько* 'тс.' [СЗПГ: I, 14], *березин* 'порослий березами схил гори' [МСГГ: 12].

Борь. Досліджуваний ЛСР продовжує праслов'янська назва **борь** 'сосновий ліс'. Її виявлено вже в "Повісті минулих літ": **Володимиру же с вои стащю в бору** [Срезневский: I, 156]. За даними "Матеріалів..." І. Срезневського, у давніх текстах можна виокремити чітку опозицію **борь** – **борь великъ** за диференційною ознакою 'розмір' (**баше школо града (Кыева) лѣсь и борь великъ** [Там само]), завдяки якій назва **ворь** у складі найменувань такого типу входить одночасно до іншого ЛСР "назви лісу за зовнішніми характеристиками".

Пам'ятки української мови XVI–XVII ст. фіксують назву **борь** зі значенням 'хвойний ліс, бір' [див. СУМ¹⁶⁻¹⁷: III, 38–39] і засвідчують високу частоту її використання: **дал Его М илостъ емъ тое имѣне Головин... з боры и дѣбровами** [Краків, 1507 КСУМ¹⁶⁻¹⁷]; **маеть ѡн и его... наследки тѣе выше реченъе села держат из людми и со всеми их землями пашными... и сенокатми и боры и лесы** [Львів, 1509 КСУМ¹⁶⁻¹⁷]; **приказѣмъ тебе, ажбы еси того боръ его безправне рѣбати и пустошити не казала** [Краків, 1543 КСУМ¹⁶⁻¹⁷]; **у вечеръ, толко што спать злегли, али Яцько Есиповичъ з сыномъ своимъ М ишкомъ з лезивомъ и з коробами въ ночи пошли въ боръ** [Овруч, 1629 КСУМ¹⁶⁻¹⁷]; **село Салашы... даемо тымъ листо(м) наши(м) уроконо(и) Галене Струсовне с Комарова... право(м) дожьво(т)ны(м) зо все(м)и належностьюми..., то е(ст) дворами, фо(л)варками, луками, борами, млинами, ставами, езерами, пасеками, згога всеми, не заховуючи ни для на(с) ани для пот омко(в) наши(х)** [1604 ДБВ 922] та ін.

Прикметникова форма **боровый** 'який стосується бору, боровий' у поєднанні з іменниками **гряда, земѣля, пожитки** брала участь у творенні складних географічних апелятивів на позначення конкретного виду лісових угідь: **ѡ(т) тое горы... боромъ...и потомъ зася грядою бороваю...до горы которю мениль лисовъ горъ** [1546 КСУМ¹⁶⁻¹⁷]; **зоставила єсми... // ... село Руда... зо всякими пожитки полными, боровыми, лесными и речными** [Луцьк, 1559 КСУМ¹⁶⁻¹⁷]; **во(з)ны(и)... маеть ѡвѣзывать...// земли лесное которая // бы ся годила на па(ш)ню мо(р)къ за сорокъ граше(и), а боровое земѣли моркъ за два(д)цать грше(и)** [1566 КСУМ¹⁶⁻¹⁷]; **Сілѣанъ... Лѣсни(к), дикій, лѣсній, боровый** [1627 КСУМ¹⁶⁻¹⁷].

Пам'ятки української мови XVI–XVII ст. фіксують назви-демінітиви **боракъ** 'малий бір, борок' і спорадично – **борочакъ** 'тс.': **черезъ Сырецъ въ тую ниву и въ сенокати Пунищские, въ дуброву и въ боракъ подданные монастырские, безъ ведомости моее, свепета рубаютъ, землю пустошатъ** [Київ, 1539 КСУМ¹⁶⁻¹⁷]; **съ того озера на боракъ, отъ борочка на Перепеличь долину** [Городно, 1568 КСУМ¹⁶⁻¹⁷]; **врядникъ Торговицкий... Левъ Лясога, съ гумна Боремецкого на борку, взяль стогъ пшеницы** [Луцьк, 1570 КСУМ¹⁶⁻¹⁷]. Демінітив **боракъ** входив до складу численних мікротопонімів: **боракъ Збунинский, боракъ Красний, Козловый боракъ, Круглый (округлый) боракъ** та ін. [СУМ¹⁶⁻¹⁷: III, 33].

ЛСР "назви лісу за породою дерев" доповнює назва **соснина** 'сосновий ліс' (Сзу widite szto sie diyet ná ty bereziny. Takozъ tež na toty sošniny [Раків, поч. XVII ст. КСУМ¹⁶⁻¹⁷]), а також його словотвірний варіант **сосновец** 'тс.' – як компонент

складеної назви **гай сосновец** ‘невеликий сосновий ліс’: **ку двору став верхний; гай сосновец; другая за дворомъ в Солог кинах** [Луцьк, 1571 КСУМ¹⁶⁻¹⁷].

На позначення хвойного лісу (зокрема соснового) пам’ятка ділового стилю II половини XVI ст. фіксує складену назву **гай сосновъй: пан Василей Гзлевич настав владника своего Затзрецкого, Степанка, зо всеми спзжебниками своими в ночи... под гай сосновъй, стадников порозгнали и стадо розпздили и в тот час и стада згинзло три кони, которые сто шести коп грошей** [Луцьк 1558 КСУМ¹⁶⁻¹⁷]. Такі семантичні модифікації архаїчної лексеми **гай** – **гай сосновец** і **гай сосновъй** – відомі й іншим слов’янським мовам, де вона стосується переважно листяного лісу [7, с. 48].

У сучасній українській мові зі значенням ‘сосновий або інший шпильковий ліс; мішаний ліс з переважанням сосни’ вживається назва *бір*, що зазнала у процесі історичного розвитку фонетичної зміни етимологічного **о** в **і** у новому закритому складі [Кримський: I, 53; СУМ I: 188]; слово *боровина* ‘хвойний ліс’, яке у I третині XX ст. входило до активного українського лексикону [Кримський: I, 53], не фіксують сучасні лексикографічні джерела. Проте на позначення саме соснового лісу нормативними є сучасні українські назви *сосняк* і *соснина* [СУМ: IX, 469–470]. В українських діалектах, зокрема гуцульських, зі значенням ‘сосновий або інший шпильковий ліс’ функціонують назви *ялиник*, *ялиничъи* ‘хвойний ліс’, *яловий* (*єловий*, *іловий*) *ліс* ‘ялиновий ліс’, *чубри* ‘молодий смерековий ліс’, *баитанник* ‘старий смерековий ліс’, *сигла*, *сигленка* ‘густий, непрохідний ліс (переважно смерековий)’ [ГГ: 22, 67, 87, 167, 170, 213, 224]. На Буковині зафіксовано назву *сосняк* ‘сосновий ліс’, яка одночасно входить і до групи мікологічної лексики буковинських говірок [СБГ: 41, 509]. Молодий сосновий ліс на Західному Поліссі номінують назви *борок*, *сосняк*, *фійник*, *хвойник*, *хвійник*, *хвоінка*, а ялиновий ліс – *яловець* [СЗПГ I: 27; II: 163, 221, 226, 286].

Буковина. Буковий ліс у старобуковинській мові номінували назви **буквина** і **буквинка**, як свідчать пам’ятки діловодства XIV–XV ст. [СУМ¹⁴⁻¹⁵: I, 130–131]. У писемних джерелах XVI ст. це давнє праслов’янське слово (етимологія його, проте, не є однозначною і сьогодні [ЕСУМ: I, 284]) зі значенням ‘буковий ліс’ зафіксоване спорадично і було, як свідчать подані тут ілюстрації, територіально обмеженим: **а хотаръ монастырѣ(н)а два бѣкы знаменани на конецъ бѣковини, опатъ врѣхѣмъ дѣвро(в)ою, до конца дѣвров(н)** [Сучава, 1503 КСУМ¹⁶⁻¹⁷]; **а хотаръ селоу прости на верхъ дила на знаменаніи доув, щттолѣ прости оу Буковинѣ на потокъ Дерехѣѣ** [Ясси, 1508 КСУМ¹⁶⁻¹⁷]. Доступний ілюстративний матеріал дає змогу один раз виявити найменування **букъ** стосовно дерева-орієнтира: **а хотаръ, монастырѣ... на бѣкъ знаменан, близъ пѣтѣ** [Сучава, 1503 КСУМ¹⁶⁻¹⁷]. Пор.: старобілоруські пам’ятки на позначення цього різновиду лісу фіксують назви **буковане** та **буковъй лѣс** [ГСУМ: II, 245].

Сучасна українська лексикографія послідовно фіксувала номен *буковина* від початку XX ст.: *буковина* ‘буковий ліс’, *буковинка* ‘тс.’ [Грінченко: I, 109] (щоправда, ілюстрації подано виключно із праці В. Шухевича “Гуцульщина”, Львів, 1899–1901); *буковина* ‘тс.’ [Кримський: 65; Ізюмов: 46]. Слово не увійшло до реєстру “Словника української мови”, хіба що з ілюстрації вживання форми *буковий* як прикметника до *бук* ‘листяне дерево з гладкою білою корою і міцною деревиною’ можна стверджувати про функціонування в активному вжитку виразу *буковий ліс* (*Вітер свище, букові ліси колише* (Тичина) [СУМ I: 252]), який є водночас вузькогалузевим

терміном. Назви *буковина* і *буковинка* на позначення букового лісу функціонують у говірках південно-західного наріччя української мови [СБГ: 41; Онишкевич: I, 75].

Дуброва. ЛСР “назви лісу за породою дерев” продовжує лексема праслов'янського походження **дуброва** ‘діброва’ [ЕСУМ: II, 137–138]. Ця назва зі значенням ‘ліс, гай’ виявлена в тексті “Ізборника” Святослава 1073 р. [Срезневский: I, 740], хоча збірний іменник **дубиє** у писемних пам'ятках киево-руського періоду стосувався безпосередньо дубового лісу [Там само, 738].

У документах XIV–XV ст. назва **дуброва** ‘дубовий ліс, діброва’ мала високу частоту вживання і як географічний апелятив, і як мікротопонім [СУМ^{14–15}: I, 329]. Пам'ятки української мови того ж періоду засвідчують використання низки демінутивів, один із яких – **доўровица** ‘невеликий дубовий ліс’ – функціонував і як апелятив, і як мікротопонім, інший – **доўровка** – зафіксований тільки як назва озера у Молдавському князівстві [СУМ^{14–15}: I, 329–330], що переконливо доводить архаїчність таких найменувань. В українській мові XIV–XV ст. функціонували також словотвірні варіанти, тотожні між собою за значенням, проте із дещо відмінною (вужчою) семантикою стосовно вказаних вище лексем: **доўник** ‘дубовий гай, дубина, дубняк’ (329) та **доўнина** ‘дубовий гай, дубина, дубняк’ [Там само: 328–329].

На позначення листяного лісу, у якому переважає дуб, українські пам'ятки наступного періоду – XVI–XVII ст. – найчастіше рееструють назву **дуброва** та її фонетичні варіанти **дубрава**, **доброва**, які вживалися без територіального обмеження: **а хотар вышеписанним селом, тымже поуем, та дѣбровою до копанной могилы** [Сучава, 1501 КСУМ^{16–17}]; **запродать есми имѣня свои з ловы звериньими и пташими, и з лесы, и с пасеками, и з дубровами** [Вінниця, 1506 КСУМ^{16–17}]; **через верховину то е же речки Лопени..., через всю доброву и в неи через дорогу, просто все правцем до Ярославова ставу по ты(х) местца(х) копцы сыпати и знаки чинити казали** [1596 ДБВ 656]; **пан Януш Острозки наставши моцно урядника свого з многими слугами на власныи кгрунтъ его млсти пана моего Жорнищский, в дубраву, прозъваемую Товстую, дерева дубовъ о колконадцать тисечеи порубали и шкodu немалую учинили** [1599 Там само]; **зани(м) въ одняту и неуживаню ты(х) кгру(н)то(в), дубро(в), по(л), пасекъ и всехъ пожитко(в) шацуе (т) себе шкoды чoтыри тисечи копъ гроше(и) лито(в)ски(х)** [1604 Там само]; **Приказуемъ ва(м) авысте о(т) того часу поперестали в тые дѣбровы и лесы въе(ж)джати и шкoды чинити** [Київ, 1649 КСУМ^{16–17}]. У характерному для ділових документів того часу синонімічному ланцюгові (здебільшого від двох до чотирьох компонентів): **а где бы хт о с ст ороны якое спустошене в дуброве и въ гаях учинил, о то его позват** [1603 ДБВ 844]; **селище Темени(н)ка, зо всеми кгрунты оремьми и неоремьми, с по(л)ми, з лесы, с пасеками, з садами, зъ дубровами и заростями, з сеножа(т)ми, з ставы, мльны и з ст авищами** [1603 Там само].

Спорадично зафіксовано демінутивні назви **дубровица** і **дѣровка**: **Poszlit byli szwieszcenicy... A iskáty Popádycy... Po zelenej dubrowicy / háli / háli /háliŭy, Po zelenej dubro[!]: Hospody pomiluy nas** [Раків, XVII ст. КСУМ^{16–17}]; **Пан светицки(и) велъ насъ дѣбровъкою замежъко(м) нивы и привелъ насъ до дороги** [1546 КСУМ^{16–17}]; **Он нас от то е ж дороги повел назад тьми ж границами до гатища ошашовского, от того гатища дубровкаю на дорогу, кот орую он себе менил старьм путем** [Звиняча, 1549 КСУМ^{16–17}]; **А отчоль..., праве по половицы**

дубровки пускаячи до проробков, а половицу к дорозе, посередине, якъ гдѣ мѣра вказала, копцы есмо покопали [Підгайці, 1571 КСУМ¹⁶⁻¹⁷]; а одго(л), просто минаючи дубровку, допо(в) рудю, кот орая в Пога(н)ку впала, в то(м) местцу пята [1585 ДБВ 386].

Одночасно в українській мові того часу високу частотність уживання мала низка словотвірних варіантів дубина, дубинка, дубникъ, дубнякъ: тому служебнику моєму Юначку Денисовичу тую част в Линеви даю... с пашнею дворною... з гай и з запустами, с хворощами, з дубинами, с проробками... и зов сими пожитки [Свинюхи, 1560 КСУМ¹⁶⁻¹⁷]; которое лежит от болота через дорогу долиною и межи от копца, который закопан на болоте, просто долиною и дубинци межею, а межи поля и дубинки к дорозе, которая идет от Янова к Хотечеву – то мает держати спаский [Володимир, 1570 КСУМ¹⁶⁻¹⁷]; а о(т) тое нивы Ильинское, удавшись троха в правую сторону чере(з) дубникъ и ты(м) дубнико(м) ведучи, коцо(в) шесть усьпати казали есмо а(ж) до дуба, кот орьи стои(т) по конца(х) ни(в) Веницкихъ а Скуры(н)скихъ [1606 ДБВ 1015].

Цей синонімічний ряд лексем є цікавим для дослідника з позиції визначення їх семантики. Укладачі СУМ¹⁶⁻¹⁷ відокремлюють назви дубина, дубинка, дубникъ, дубнякъ від аналізованих вище дубрава, доброва, дубровица і дубровка, оскільки, на їхню думку, перший ряд не цілком відповідає сучасному літературному *дуброва*, а має дещо інше значення: дубина – ‘дубовий ліс, гай; дубова памолодь; дубина’, дубинка – ‘невеликий дубовий ліс; дубинка’, дубнякъ – ‘дубовий ліс, гай; дубняк, дубник’, дубникъ – ‘тс.’ [СУМ¹⁶⁻¹⁷: VIII, 219–220]; пор.: сучасні українські назви *дубник* і *дубняк* все ж таки розрізняються за диференційною ознакою ‘вік дерев’, тобто слово *дубняк* не тільки позначає дубовий ліс чи гай, а й стосується дубової памолоді, як і слово *дубина* [СУМ: II, 429–430].

На нашу думку, справді існує семантичне розрізнення між зазначеними рядами близьких за змістом географічних апелятивів, оскільки назва *дуброва* та її похідні іменували більший за розміром і давніший за віком лісовий масив, у якому, можливо, також росли дубові дерева кращої якості. Про це, можна припустити, йдеться в пам’ятці II половини XVI ст. “Опис Брацлавського замку”: *наперве(и) па(ш)на тамъ роди(ть) звожъе всякое за(в)жди... тамъ роскошъное по дѣбровахъ и сви(н)амъ по дѣбникохъ чере(з) зимѣ ... радо сѣ бы(д)ло всякое тамъ множить* [1552 КСУМ¹⁶⁻¹⁷]; пор. також: [ГСБМ: IX, 94–95].

Сучасне українське *дуброва*, зазнавши в процесі історичного розвитку фонетичної зміни етимологічного *о* в *і*, не втратило свого первинного значення ‘листяний ліс на родючих ґрунтах, у якому переважає дуб’ [СУМ: II, 296]. Проаналізовані вище лексеми на позначення дубового лісу часто вживані в українських говірках [СГГБ: 66; ГГ: 64; СЗПГ: I, 145].

Маючи в основі своїй праслов’янські архетипи, українські географічні апелятивні назви, що стали об’єктом пропонованої статті, засвідчують тривалу і, зазвичай, безперервну історію використання в українській писемній мові, а тому становлять один із найбільш сталих пластів питомої української лексики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Географічна енциклопедія України : у 3 т. [відпов. ред.: О. М. Маринич]. – Київ, 1990. – Т. II. – С. 273

2. Григорян Э. А. Словарь местных географических терминов болгарского и македонского языков / Эдуард Григорян. – Ереван, 1975.
3. Громко Т. В. Семантичні особливості народної географічної термінології Центральної України (на матеріалі Кіровоградщини) / Тетяна Громко. – Кіровоград, 2000.
4. Данилюк О. К. Словник народних географічних термінів Волині / Оксана Данилюк. – Луцьк, 1997.
5. Енциклопедія – Енциклопедія українознавства [гол. ред.: В. Кубійович]. – Львів, 1994. – Т. VIII. – С. 1326–1327.
6. Рудницький С. Начерк географічної термінології / Стефан Рудницький // Збірник математично-природописно-лікарської секції НТШ [під ред.: І. Верхратського, В. Левицького і С. Рудницького]. – Львів, 1908. – Т. XII. – Ч. III (Біологічна географія).
7. Толстой Н. И. Славянская географическая терминология: Семасиологические этюды / Никита Толстой. – Москва, 1969.
8. Яшкін І. Я. Слоўнік беларускіх мясцовых геаграфічных тэрмінаў: Тапаграфія. Гідралогія / Іван Яшкін. – Мінск, 2005.

Список джерел

- АЖГУ – Акти Житомирського городського уряду 1590–1635 [підгот. до вид.: В. Мойсієнко]. – Житомир, 2004.
- ГГ – Гуцульські говірки. Короткий словник [відп. ред.: Я. Закревська]. – Львів, 1997.
- Грицак – Грицак М. Скарби гуцульського говору: Росішка (вівчарство у текстах) / Микола Грицак. – Львів, 2008.
- Грінченко – Словарь української мови : в 4 т. [за ред.: Б. Грінченка]. – К., 1958.
- ГСБМ – Гістарычны слоўнік беларускай мовы [гал. ред.: А.І. Жураўскі]. – Мінськ, 1982–1989. – Вип. 1–13. (видання не завершено).
- ДБВ – Документи Брацлавського воєводства 1566–1606 років [упор: М. Крикун і О. Піддубняк]. – Львів, 2008.
- ЕСУМ – Етимологічний словник української мови : у 7 т. [гол. ред.: О. Мельничук]. – К., 1982–2006. – Т. I–V.
- Ізюмов – Ізюмов О. Українсько-російський словник / Овсій Ізюмов. – Київ, 1930.
- Кримський – Російсько-український словник [гол. ред.: А. Е. Кримський]. – К., 1924. – Т. I (А–Ж).
- КСГГ – Картотека “Словника гуцульських говірок” / зберігається у Відділі української мови Інституту українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України, м. Львів.
- КСУМ¹⁶⁻¹⁷ – Картотека “Словника української мови XVI – першої половини XVII ст.” / зберігається у Відділі української мови Інституту українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України, м. Львів.
- Онишкевич М. Й. Словник бойківських говірок: у 2 ч. / М. Онишкевич. – К., 1984.
- МСГГ – Піпаш Ю, Галас Б. Матеріали до Словника гуцульських говірок / Юрій Піпаш, Борис Галас. – Ужгород, 2005.
- СБГ – Словник буковинських говірок [заг. ред.: Н.В. Гуйванюк]. – Чернівці, 2005.
- СГГБ – Негрич М. Скарби гуцульського говору: Березови / Микола Негрич. – Львів, 2008.

СЗПГ – Аркушин Г. Словник західнополіських говірок : у 2 т. / Григорій Аркушин. – Луцьк, 2000.

СКТГ – Словарь карпатоукраинского торуньского говора [отв. ред.: А. Журавлев]. – Москва, 2001.

Срезневский – Срезневский И. И. Материалы для словаря древнерусского языка : в 3 т. / Измаил Срезневский. – СПб., 1893–1912.

СРЯ¹¹⁻¹⁷ – Словарь русского языка XI–XVII вв. [отв. ред.: Ф.П. Филин]. – Москва, 1975–1981. – Вып. 1–8.

СУМ – Словник української мови : в 11 т. [гол. редкол.: І. Білодід]. – К., 1970–1980.

СУМ¹⁴⁻¹⁵ – Словник староукраїнської мови XIV–XV ст. : у 2 т. [гол. редкол.: Л.Л. Гумецька]. – К., 1977–1978.

СУМ¹⁶⁻¹⁷ – Словник української мови XVI – першої половини XVII ст. [відп. ред.: Д. Г. Гринчишин]. – Львів, 1996–2010. – Вип. 1–15 (видання не завершено).

Стаття надійшла до редакції 05.10. 2011

доопрацьована 15. 10. 2011

прийнята до друку 10. 01. 2012

OLD UKRAINIAN NAMES OF FOREST IN THE RECORDS OF XVI–XVII CENTURIES

Olena Slobodzyanyk

*The Ivan Franko National University in L'viv,
Department of Applied Linguistic,
Universitets'ka St., 1/233, 79001, Lviv, Ukraine
phone (032) 239 43 55; e-mail: gorbachevska@ukr.net*

This article treats of specially detached lexical-semantic row of sylvia names in accordance with species of trees, word-formation means due to which the studied appellatives acquired own phonation. In the article lexical parallels in dialects of modern Ukrainian are provided.

Key words: ancient Ukrainian, Ukrainian literary artifacts, geographical appellatives, dialectism.

СТАРОУКРАИНСКИЕ НАЗВАНИЯ ЛЕСА В ПАМЯТНИКАХ XVI–XVII ВЕКОВ

Елена Слободзянык

*Львовский национальный университет имени Ивана Франко,
кафедра украинского прикладного языкознания,
ул. Университетская, 1/233, 79001 Львов, Украина,
тел. (032) 239 43 55; e-mail: gorbachevska@ukr.net*

В статье идет речь об отдельно выделенной семантической подгруппе названий леса за породой деревьев, словообразовательным средством, благодаря которым они приобрели собственное звучание, представлены лексические параллели анализируемых слов в современном говоре.

Ключевые слова: староукраинский язык, украинские письменные памятники, географические аппелятивы, диалектное слово.